

Sygn. akt VU 714/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę

na skutek odwołania M. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 17 marca 2014 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 714/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 marca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił M. P. prawa do emerytury, z uwagi na brak 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Od decyzji powyższej wnioskodawca M. P. wniósł w dniu 27 marca 2014 roku odwołanie wnosząc o jej zmianę, zaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od dnia 30 września 1987 roku do 30 czerwca 1991 roku w Przedsiębiorstwie (...) w P., na stanowisku konserwator wodno-kanalizacyjny.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podnosząc, że ten okres nie został zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych ponieważ wnioskodawca nie posiada świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Podniósł ponadto, że w świadectwie pracy wpisano stanowisko konserwator urządzeń wodno-kanalizacyjnych, w angażach – konserwator wodno-kanalizacyjny natomiast zgodnie z zarządzeniem nr 9 Ministra Administracji i (...) Terenowej i Ochrony (...) z dnia 1 lipca 1983 roku jedynie praca w kanałach ściekowych na stanowisku montera wodno-kanalizacyjnego jest pracą w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 27 lutego 2014 roku wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego .

(dowód: wnioski o emeryturę k. 1-4 akt emerytalnych)

Na dzień 1 stycznia 1999 r. skarżący udowodnił staż pracy wynoszący 26 lat, 6 miesięcy i 10 dni , **w tym 14 lat 7 miesięcy i 16 dni pracy w warunkach szczególnych**, przypadający w okresach:

- od 5 września 1973 roku do 28 maja 1978 roku w Zakładach (...) w P.. na stanowisku monter aparatów i układów hydraulicznych,

- od 9 marca 1978 roku do 30 września 1987 roku w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P.. na stanowisku maszynista pomp wodociągowych/konserwator wodno-kanalizacyjny.

(dowód: decyzja z dnia 17 marca 2014 roku k. 29 akt emerytalnych, świadectwo pracy z dnia 24.11.1982 r. k. 4 akt kapitałowych, świadectwo pracy z dnia 1.10.1987 r. k. 5 akt kapitałowych, świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach k. 10 akt emerytalnych, zaświadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach k. 11 akt emerytalnych)

M. P. w okresie od dnia 1 października 1987 roku do 30 czerwca 1991 roku był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w P.. na stanowisku konserwatora urządzeń wodnokanalizacyjnych. Przedsiębiorstwo to powstało w wyniku przekształcenia jego poprzedniego pracodawcy tj. (...) Przedsiębiorstwa (...) w P..

(dowód: świadectwo pracy z dnia k.6 akt kapitałowych, umowa o pracę z dnia 10.10.1987 r. k. 13 akt emerytalnych, zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 22 września 2014 roku nagranie od minuty 9.58 do minuty 15.39)

Wnioskodawca pracował w Zakładzie (...). Od początku zatrudnienia zostały mu powierzone obowiązki brygadzysty brygady konserwatorów wodno-kanalizacyjnych. Wnioskodawca pracował przy usuwaniu awarii wodno-kanalizacyjnych w blokach mieszkalnych administrowanych przez (...) w P.. oraz przy usuwaniu awarii wodnokanalizacyjnych na zewnątrz tych bloków w głębokich wykopach. Do obowiązków wnioskodawcy, które wykonywał na zewnątrz budynków należała wymiana lub naprawa rur wodnokanalizacyjnych położonych w głębokich wykopach ziemnych oraz czyszczenie i udrażnianie rur kanalizacyjnych oraz studzienek kanalizacyjnych. Czyszcząc rury kanalizacyjne wnioskodawca musiał wejść do studzienki kanalizacyjnej. Rury czyścił przy pomocy specjalnego wycioru. Prace przy naprawie rur wodnokanalizacyjnych na zewnątrz budynków oraz przy udrażnianiu i czyszczeniu kanalizacji zajmowały wnioskodawcy średnio połowę obowiązującego go czasu pracy. Pozostały czas pracy wnioskodawca spędzał przy naprawie instalacji wodno-kanalizacyjnych usytuowanych w blokach mieszkalnych, gdzie zajmował się wymianą pękniętych rur oraz udrażnianiem rur.

(dowód: angaże k. 14-18 akt emerytalnych, pismo o rozwiązaniu umowy o pracę k. 18 akt emerytalnych, zeznania świadka W. P. protokół rozprawy z dnia 22 maja 2014 roku nagranie od minuty 6.10 do 11.55, zeznania świadka B. J. protokół rozprawy z dnia 22 września 2014 roku nagranie od minuty 2.42 do 9.01, zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 22 września 2014 roku nagranie od minuty 9.58 do minuty 15.39)

Wnioskodawcy nie zostało wystawione za ten okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P.. świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

(okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r.

przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem. Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat i nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Sam fakt zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w P.. w okresie od 1 października 1987 roku do 30 czerwca 1991 roku, był niesporny w świetle dokumentów znajdujących się w jego aktach ubezpieczeniowych.

Spornym pozostawał charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w w/w okresach tj. czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, czy też nie.

Organ rentowy zakwestionował, aby wnioskodawca w spornych okresach pracował w szczególnych warunkach, gdyż nie dysponował on świadectwem pracy w szczególnych warunkach. Wprawdzie stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), okresy pracy w warunkach szczególnych, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

W będącej przedmiotem osądu sprawie wnioskodawca nie dysponował świadectwem pracy w szczególnych warunkach. To na nim zatem spoczywał ciężar wykazania, że taką pracę wykonywał.

Charakter pracy wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w P.. w okresie od 1 października 1987 roku do 30 czerwca 1991 roku Sąd ustalił na podstawie zeznań świadków: W. P. i B. J., a także wnioskodawcy oraz dokumentów znajdujących się w aktach osobowych skarżącego. Ze spójnych zeznań świadków oraz skarżącego wynika, że wnioskodawca w spornym okresie pracował zarówno przy usuwaniu awarii wodnokanalizacyjnych w blokach mieszkalnych administrowanych przez Przedsiębiorstwo (...) w P.. (zajmował się wymianą pękniętych rur oraz udrażnianiem rur), jak i na zewnątrz tych bloków w głębokich wykopach ziemnych. Wnioskodawca na zewnątrz udrażniał i czyścił także kanały ściekowe przepychając je specjalnym wyciorem oraz studzienki kanalizacyjne.

Wbrew twierdzeniom skarżącego nie wszystkie prace wykonywane przez niego w spornym okresie były pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach. Pracą w szczególnych warunkach – jak wynika z zestawienia § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) - jest tylko taka praca, która jest świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Zgodnie zaś z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000r. II UKN 39/00, (OSNAP 2002/11/272) warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Uzasadnione to jest tym, że taka praca przyczynia się do szybszego pogorszenia wydolności organizmu, stąd też osoba ją wykonująca ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Zatem samo wykonywanie pracy w szczególnych warunkach nie jest jeszcze wystarczające do nabycia prawa do emerytury, konieczne jest bowiem wykonywanie jej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym jest przywilejem w stosunku do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. Tym samym przepisy regulujące nabywanie prawa do tego szczególnego świadczenia emerytalnego muszą być interpretowane ściśle, a ustalenia dotyczące faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych muszą być precyzyjne i nie budzące wątpliwości.

Pracami w szczególnych warunkach wykonywanymi w spornym okresie przez wnioskodawcę były prace wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach przy usuwaniu awarii sieci wodnokanalizacyjnej położonej pod ziemią (wykaz A załącznika do rozporządzenia 7 lutego 1983 roku dział V poz. 1) oraz prace w kanałach ściekowych, do których można zaliczyć prace przy udrażnianiu kanalizacji ściekowej i studzienek kanalizacyjnych (wykaz A załącznika do rozporządzenia 7 lutego 1983 roku dział IX poz. 1). Nie mniej wnioskodawca oprócz tych prac wykonywał także prace wodnokanalizacyjne, które nie spełniały szczególnego charakteru, a mianowicie: usuwanie awarii wodnokanalizacyjnych wewnątrz bloków mieszkalnych (wymiana pękniętych rur, udrażnianie rur).

Nie wszystkie bowiem roboty wodnokanalizacyjne – jak chce wnioskodawca - są pracami w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A działem V poz. 1, a tylko takie, które są wykonywane w głębokich wykopach. Zgodnie bowiem z utrwalonym stanowiskiem judykatury występujący w zwrocie: „roboty kanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach” spójnik „oraz” decyduje o tym, iż rzeczowniki po obu jego stronach pozostają w łączności miejsca, czasu lub akcji. Dla zrozumienia treści tego przepisu należy również uwzględnić nie tylko wykładnię gramatyczną, ale kształt stylistyczny tekstu i szyk wyrazów pamiętając, że w języku polskim przy swobodnym szyku wyrazów informacje najistotniejsze często umieszczane są na końcu wypowiedzi. Nadto przepis prawa pozytywnego stanowi egzemplifikację określonej normy, w tym przypadku normy, zgodnie z którą z tytułu pracy w szczególnych warunkach przysługują dodatkowe uprawnienia. Przepis aktu niższego rzędu, stanowiący podstawę takich ustaleń, musi zatem opisywać sytuację odpowiadającą definicji pracy w szczególnych warunkach zawartej w ustawie, czyli pracę o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz znacznym stopniu uciążliwości albo wymagającą wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Nie może to być praca zwyczajna i powszechna, taka jak praca konserwatora instalacji wodnokanalizacyjnych, polegająca na zapewnianiu prawidłowego funkcjonowania instalacji wodnokanalizacyjnych w budynkach mieszkalnych. Roboty wodnokanalizacyjne wykonywane w takich warunkach nie mają cechy warunków szczególnych, które uzyskują dopiero poprzez opisanie ich okolicznościami miejsca „w

głębokich wykopach”. Wniosek ten wspiera wykładnia historyczna. Już bowiem w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 roku w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 39, poz. 176 ze zm.) wymienieni zostali jako pracownicy zatrudnieni przy robotach wodnokanalizacyjnych oraz budowie rurociągów w głębokich wykopach: kopacze, rozpieracze, murarze kanałowi, spoiniarze, układacze przewodów, spawacze, monterzy kanałowi (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 marca 2009r., II UK 269/08, L.). Konkludując, roboty wodnokanalizacyjne, o których mowa w pkt 1 dziale V wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, muszą być wykonywane w głębokich wykopach, tj. przy instalacjach znajdujących się poniżej gruntu, w sieciach kanalizacyjnych, studzienkach, instalacjach podziemnych. Identyczne zapatrywania wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 stycznia 2012 roku w sprawie o sygn. akt II UK 103/11 (LEX nr 1130388), jak też Sąd Apelacyjny we Łodzi w wyroku z dnia 26 września 2012 r. w sprawie sygn. akt III AUa 349/12.

Dodatkowo należy zauważyć, że wnioskodawca był zatrudniony w Zakładzie (...), co przemawia za tym, że do jego podstawowych obowiązków należało usuwanie awarii wodnokanalizacyjnych znajdujących się wewnątrz budynków. Wynikało to z faktu, że pracodawca skarżący miał w swoim zarządzie wiele osiedli mieszkaniowych, na których znajdowało się kilkadziesiąt bloków mieszkalnych. A co za tym idzie zapotrzebowanie w zakresie konserwacji instalacji wewnętrznych było bardzo duże. Oczywiście zdarzały się też większe awarie, które wymagały pracy na zewnątrz, w głębokich wykopach i takie prace także skarżący wykonywał. Dodatkowo wnioskodawca pracował przy udrażnianiu i czyszczeniu kanalizacji ściekowej i studzienek kanalizacyjnych. Ale jak wynika z zeznań świadków i wnioskodawcy prace wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach oraz przy udrażnianiu i czyszczeniu kanalizacji ściekowej i studzienek kanalizacyjnych nie zajmowały wnioskodawcy więcej niż połowy obowiązującego go czasu pracy.

Skoro zatem wnioskodawca w spornym okresie wykonywał w ramach dnia roboczego oprócz prac w warunkach szczególnych (prace wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach oraz prace w kanałach ściekowych), także prace nie mające takiego charakteru (prace wodnokanalizacyjne w budynkach mieszkalnych), to nie można uznać, że pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Jest to zaś warunek niezbędny do zaliczenia danego okresu pracy do pracy w warunkach szczególnych.

W judykaturze ugruntowane jest stanowisko, że nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów - wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu - pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymaganej do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym - innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 2012r., I UK 287/12).

Nie zasługuje na aprobatę stanowisko wnioskodawcy, iż prace jakie wykonywał w Przedsiębiorstwie (...) w P.. w spornym okresie były tożsame z pracami jakie wykonywał w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P.. w okresie od dnia 9 marca 1978 roku do 30 września 1987 roku, a który to okres został mu przez organ rentowy zaliczony do szczególnego stażu pracy na podstawie wystawionego przez pracodawcę zaświadczenia wykonywania prac w warunkach szczególnych. W zaświadczeniu z dnia 24 stycznia 2014 roku (k. 11 akt emerytalnych) wskazano, że w okresie zatrudnienia wnioskodawca wykonywał prace, o których mowa w wykazie A, dział IX poz. 2 (tj. oczyszczanie ścieków i filtrów otwartych) na stanowisku maszynista pomp wodociągowych/ konserwator sieci wodno-kanalizacyjnej, a więc na innym stanowisku niż zajmowane w okresie spornym. Gdyby wnioskodawca w w/w okresie miał, jak twierdzi, takie same obowiązki jak w spornym okresie, to brak byłoby podstaw do jego zaliczenia do szczególnego stażu pracy. Nie mniej wobec zaliczenia przez organ rentowy wnioskodawcy do stażu w szczególnych warunkach okresu od dnia 9 marca 1978 roku do 30 września 1987 roku, Sąd nie ustalał w toku tego postępowania charakteru zatrudnienia w w/w okresie. Na marginesie należy tylko dodać, że charakter zatrudnienia w okresie nieobjętym sporem, nie ma jakiegokolwiek znaczenia dla oceny charakteru pracy w spornym okresie.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwala zatem na poczynienie ustalenia, że wnioskodawca w spornym okresie od 1 października 1987 roku do 30 czerwca 1991 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Oprócz bowiem prac, które szkodliwie wpływały na jego zdrowie prace

w ramach obowiązującego go 8-godzinnego czasu pracy, które takiego charakteru nie miały (usuwanie awarii na instalacji wodnej i kanalizacyjnej wewnątrz budynków).

Nie zaliczenie wnioskodawcy spornego okresu do prac wykonywanych w szczególnych warunkach uniemożliwia przyznanie świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy, bowiem nie wykazał on co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.